

Kirkko myrskyn silmässä: Teologinen symposium Joensuu 25.–26.2. 2014

Juhana Pohjola, Lähetysshiippakunnan hiippakuntadekaani

Seminaarialustus - Kirkko ja Raamattu

”Tämä on Jumala sana. Jumalalle kiitos! Tämä on pyhä evankeliumi. Ylistys sinulle Kristus.” Näin on lausuttu Raamatun lukukappaleiden jälkeen kirkoissa viikosta ja vuodesta toiseen. Kirkko on olemukseltaan jumalanpalvelusyhteisö, joka puolestaan kokoontuu kolmiyhteisen Jumalan ilmoitussanan voimasta ja sen äärelle. Raamattu on syntynyt niin kirjoittajien, tekstin kuin vastaanottajien kohdalla jumalanpalvelusta viettävän seurakunnan keskellä, sen toimesta ja sitä varten. Raamatun oikea koti on siten alusta asti ollut ja tulee aina olemaan alttari ja saarnatuoli. Kirkon eli jumalanpalvelusta viettävän yhteisön uskon vastaus ja tunnustus on Raamatun kohdalla suuri ’on’. Jumala itse on (est) reaalisesti läsnä ilmoitussanassaan ja puhuu auktoritatiivisesti sen kautta kirkolleen kaikkina aikoina.

Jumalan ilmoitus Raamatussa on sekä inkarnaatioon että inspiraatioon perustuva. Vanhan testamentin profeetallisten ja Uuden testamentin apostolisten kirjoitusten keskus ja täyttymys on lihaksi tullut Jumalan Poika. Raamattu on myös analoginen inkarnaation ihmeelle. Siinä on sekä kulttuuris-kielellis-historiallinen että Pyhän Hengen vaikuttaman inspiraation jumalallinen puoli. Näitä ei voida repiä irti toisistaan. Tämä merkitsee, että Raamattu ei ole vähempää kuin historiassa syntynyt kirja, jota voi ja tulee tieteellisesti tutkia, mutta se on myös enemmän kuin jokin muu antiikin teos. Jumalan ilmoituksena sitä tulee myös Pyhän Hengen vaikuttamassa uskossa kirkossa lähestyä ja opettaa.

Raamattu, tunnustus ja julistus

Kirkon ja Raamatun suhdetta varhaisesta kirkosta lähtien on määrittänyt Raamatun kaanonin kanssa uskon sääntö (regula fidei) ja apostolinen virka. Raamatun tekstit, sen opetuksen kiteyttämien ja varjeleminen uskontunnustuksissa sekä apostolisen viran todistus ja opetus siitä ovat muodostaneet kirkon katekeesin, liturgian ja lähetyksen perustan. Kirkko jumalanpalvelusyhteisönä kokoontuu oikein selitetyn ja opetetun Raamatun äärelle eli apostolisen tunnustuksen ja julistuksen yhteyteen.

Siten Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkolain 1 §:ssä lausutaan, että kirkko *tunnustaa sitä Raamattuun perustuvaa kristillistä uskoa, joka on lausuttu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa sekä luterilaisissa tunnustuskirjoissa.* Kirkon pappisvirkaan vihittävilta puolestaan kysytään: *Tahdotteko kolmiyhteisen Jumalan nimessä ryhtyä pappisvirkaan ja hoitaa sitä oikein ja uskollisesti Jumalan sanan ja kirkkomme tunnustuksen mukaisesti?* Raamattu, tunnustus ja pappisviran vastuulla oleva sanan ja sakramenttien hoito jumalanpalveluselämässä ovat kirkon kirkkona elämisen ja pysymisen edellytykset.

Kirkon raamatullisuuden murtuminen

Suomen ev.lut. kirkossa on keskustelua pitkään hallinnut yliopistojen raamatuntutkimuksen ja kirkon uskon välinen ristiriita. Ilahduttavasti viime vuosina eksegeetit, systemaattikot ja filosofit ovat yhä laajemmassa rintamassa tunnustaneet tutkimuksen historismin loukun. Valistuksen tieteenihanteen perillisenä usein radikaalinkin historiallis-kriittinen raamatuntutkimus ei ole ollut neutraalia ja objektiivista vaan sillä on ollut omat ääneen lausumattomat perususkomukset ja tunnustukset. Kirkolle on hyödyllistä olla kuulolla tiedeyhteisössä käytävään keskusteluun, mutta

oman raamattuteologiansa ja linjansa sen tulee rakentaa Raamatun kaanonin ja luterilaisen tulkintaperinteen mukaisista lähtökohdistaan.

Suomen ev.lut. kirkon ongelmana ei varsinaisesti olekaan tiedeyhteisön esittämä haaste, vaan kirkon viranhaltijoiden luopumus raamatullisesta ja apostolisesta uskosta. Suurin osa Raamatun opettamisesta vastaavasta papistosta vastoin pappislupaustaan pitää Raamattua niin epäselvänä tai epäluotettavana kirja, ettei siitä johdettua apostolista uskontunnustusta voida pitää totena. Vuonna 2013 tehdyn tutkimuksen mukaan naispapeista vain 23% ja miespapeista vain 46% oli samaa mieltä siitä, että uskontunnustus koostuu selkeästi ymmärrettävistä väitelauseista ja lausueissaan tunnustusta henkilö ilmaisee pitävänsä niitä kirjaimellisesti tosina. Tulos on häkellyttävä. Tällainen Raamatun opetuksen ja klassisen ekumeenisen tunnustuksen laajamittainen kieltäminen ei ole voinut olla heijastumatta kirkon tekemiin päätöksiin kirkolliskokouksissa eikä julistukseen seurakunnan jumalanpalveluselämässä. Suurin ongelma ei kuitenkaan ole siinä, että tällaisia käsityksiä esiintyy vaan siinä, ettei niihin kirkossa puututa. Näin kirkon opinvalvojen toimettomuus ja voimattomuus alleviivaa murentunutta raamattukäsitystä kirkossa. Teoria Raamatun ja tunnustuksen ohjeellisuudesta kirkossa voidaan pitää voimassa, mutta käytäntö on toinen.

Mykkä Jumala

Radikaalin historiallis-kriittisen tutkimuksen perusväite on, että Raamatun teksteissä vallitsee niin suuri opillinen moneus, ettei yhtä raamatullista oppia löydykään. Tällä Raamatun hajanaisuusteellillä pyritään relativimaan opillinen linjaveto kysymyksessä kuin kysymyksessä. Kun mitään normatiivista oppia ei ole, Raamatun sisällöksi ja ajattomaksi viestiksi näyttää jäävän usein epämääräinen idea Jeesuksesta ja yleishumaanit periaatteet, jotka kummallisen hyvin sopivat postmoderniin aikaamme.

Tämän Raamatun 'opeistariisumisohjelman' seurauksena Jumala ei enää puhukaan ihmiselle eikä ilmoita tahtoaan. Siksi yhä useampi hakeekin henkisyytensä ja hengellisyytensä pohjalle mystiikkaa eli sanattoman jumaluuden, pyhyden, rakkauden tai elämän kokemista. Tällainen irrottautuminen kaanonista ja tunnustuksesta on johtanut paikoin käytännössä uskonnon vaihtoon, mutta harvoin eroon pappisvirasta tai työsuhteesta kirkossa.

Kirkko myrskyssä

Raamattu ei ole Jumalan kirkolleen antama ongelma, vaan Jumalan vaikuttavana sanana ratkaisu kirkon maailmassa kohtaamaan synnin ja kuoleman ongelmaan. Kirkko voi säilyä kirkkona vain jos se jumalanpalvelusyhteisönä kuulee ja seuraa Jumalan ilmoitussanaa. Kirkolliset tulevaisuuden ratkaisut tulisikin tehdä suurten jäsenrekisterien tuijottamisen sijaan Raamatun äärellä elävän jumalanpalvelusyhteisön näkökulmasta.

Kirkko myrskyn silmässä on päivien teemana. Samalla pohditaan tulevaisuuden kirkkoa. Sääennuste on selvä: myrskyä luvassa. Myrsky onkin normaalitila kirkon elämässä. Ratkaisevin kysymys onkin, onko kirkko myrskyn silmässä Raamatun kanssa ja takia vai ilman Raamattua? Onko kirkkolaivassa mukana Raamatun ja uskontunnustuksen Jeesus vai ovatko opetuslapset yksin oman viisautensa varassa? Oli tulevaisuuden kirkko pieni tai suuri, se löytyy vain sieltä, missä kuunnellaan ja seurataan kolmiyhteisen Jumalan ilmoitussanaa, Pyhää Raamattua.